

การติดตามและประเมินการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

สุลาวัลย์ หงษ์ปาน¹

สมนึก ภัททิยธนี²

กนกพร ทองสอดแสง³

บทคัดย่อ

การติดตามและประเมินการใช้หลักสูตรเป็นข้อมูลในการปรับปรุงหลักสูตรอย่างเป็นรูปธรรม และช่วยในการพัฒนางานตามหลักสูตรให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ดังนั้น ความมุ่งหมายของการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านจุดหมายของหลักสูตร ด้านกระบวนการบริหาร และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และเพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางของหลักสูตร แบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านครูผู้สอน ด้านผู้เรียน ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้ และด้านอาคารสถานที่ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 35 คน ครูผู้สอน จำนวน 173 คน และนักเรียน จำนวน 549 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 757 คน จากโรงเรียน 12 โรง ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล มี 3 ชนิด คือ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 3 ฉบับ ฉบับที่ 1 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ตอบ จำนวน 40 ข้อ ฉบับที่ 2 สำหรับครูผู้สอนเป็นผู้ตอบ จำนวน 55 ข้อ ฉบับที่ 3 สำหรับนักเรียนเป็นผู้ตอบ จำนวน 26 ข้อ ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r_{xy}) ตั้งแต่ .36 ถึง .83 และแต่ละฉบับมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .93 , .98 และ .98 แบบสัมภาษณ์ ชนิดไม่มีโครงสร้าง จำนวน 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 สำหรับสัมภาษณ์ผู้บริหาร และฉบับที่ 2 สำหรับสัมภาษณ์ครูผู้สอน และแบบสังเกตเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางของหลักสูตร ชนิดมีโครงสร้าง จำนวน 1 ฉบับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร โดยรวมและรายด้าน ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92 - 4.15$)

1.2 การสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ผลปรากฏดังนี้

1.2.1 หลักสูตรได้กำหนดจุดหมาย หลักการ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนได้ชัดเจนและเหมาะสม มีแนวทางการปฏิบัติงานชัดเจน ซึ่งครูผู้สอนสามารถปฏิบัติตามได้ มีเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนชัดเจน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.2.2 หลักเกณฑ์การวัดและประเมินผลมีความเหมาะสม วัดและประเมินผลตามสภาพจริง แต่การประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน ทำได้ยาก

1.2.3 บุคลากรบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ ไม่เข้าใจแนวปฏิบัติของหลักสูตรอย่างแท้จริง ทำให้การดำเนินงานไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

¹ มหาบัณฑิต สาขาการวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² รองศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

1.2.4 การกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด สารการเรียนรู้มีความชัดเจน ครอบคลุม ทำให้ง่ายต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้และประเมินผลการเรียนรู้ แต่บางกลุ่มสาระการเรียนรู้กำหนดตัวชี้วัดมากเกินไป หรือตัวชี้วัดกว้างเกินไป ทำให้ยากต่อการกำหนดเนื้อหาในรายวิชา เพื่อให้ครอบคลุมตัวชี้วัด หลักเกณฑ์การวัดและประเมินผลมีความเหมาะสม กำหนดเกณฑ์และแนวปฏิบัติไว้อย่างชัดเจน

1.2.5 การประเมินคุณภาพระดับชาติ(O-NET หรือ NT) ของผู้เรียนบ่งบอกถึงคุณภาพการศึกษา หรือมาตรฐานของโรงเรียน และเป็นการวัดความรู้ความสามารถของผู้เรียน แต่การนำไปใช้ประโยชน์ยังน้อย และการประเมินคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนจากคะแนนเฉลี่ย O-NET ของนักเรียนแต่ละปี ไม่เหมาะสม เนื่องจากผู้เรียนในแต่ละปีมีพื้นฐานความรู้ความสามารถที่แตกต่างกัน

2. ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และนักเรียน

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ในด้านครูผู้สอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$)

2.2 ครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านผู้เรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านครูผู้สอน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

2.3 นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01 - 4.20$)

กล่าวโดยสรุป ผลการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางของหลักสูตร โดยรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก และมีจุดเด่นหลายประการ คือ กำหนดจุดมุ่งหมาย หลักการ และแนวทางการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ครอบคลุมตามบริบทของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร จึงควรใช้หลักสูตรนี้ได้ต่อไป

คำสำคัญ : ติดตาม, ประเมินหลักสูตร, หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

บทนำ

การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2559 ดำเนินการโดยคำนึงถึงความเปลี่ยนแปลงในสังคมไทยอันมีผลกระทบมาจากการพัฒนาที่ก้าวเข้าสู่ยุคสมัย “โลกาภิวัตน์” ที่ทำให้ขอบข่ายของการสืบเสาะค้นคว้า แสวงหาและถ่ายทอดความรู้ และการเรียนรู้เป็นไปอย่างกว้างขวางรวดเร็ว พร้อมกับการขยายอย่างกว้างขวางของความรู้และการเรียนรู้แห่งศาสตร์ต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารรูปแบบต่างๆ นำไปสู่การปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษาโดยภาพรวมให้พัฒนาทันกับการเปลี่ยนแปลงใหม่ที่เกิดขึ้น แผนการศึกษาแห่งชาติ ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้น เจตนารมณ์ของแผน การศึกษาแห่งชาตินี้ จึงมุ่งพัฒนาชีวิตให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็ง และมีคุณภาพใน 3 ด้าน คือ เป็นสังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และสังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545 : 2-7)

จากข้อค้นพบในการศึกษาวิจัยและติดตามผลการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ประกอบกับข้อมูลจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนานคนในสังคมไทย และจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ในการพัฒนาเยาวชนสู่ศตวรรษที่ 21 จึงเกิดการทบทวนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรใหม่เป็น หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มีความเหมาะสมชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งเป้าหมายของหลักสูตรในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และ

กระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา โดยได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่ชัดเจน เพื่อใช้เป็น ทิศทางในการจัดทำหลักสูตร การเรียนการสอนในแต่ละระดับ นอกจากนั้นได้กำหนดโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐานของ แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ในแต่ละชั้นปีไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเปิดโอกาสให้สถานศึกษา เพิ่มเติมได้ตามความพร้อมและจุดเน้น อีกทั้งได้ปรับกระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เกณฑ์การจบการศึกษา แต่ละระดับ และเอกสารแสดงหลักฐานทางการศึกษาให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ และมีความชัดเจน ต่อการนำไปปฏิบัติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552 : 2)

การศึกษาเป็นกระบวนการสั่งสอนเพื่อพัฒนาสิ่งที่มนุษย์จัดให้แก่นมนุษย์อันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและ พัฒนาสิ่งต่างๆ ในสังคม โดยใช้หลักสูตรเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และเป็นเกณฑ์ มาตรฐานทางการศึกษาสำหรับควบคุมการศึกษาในแต่ละระดับหลักสูตร ในความหมายกว้างจะหมายถึงโครงการหรือ แผนการจัดการศึกษาในระดับต่างๆ และในความหมายที่แคบจะหมายถึงรายวิชา เนื้อหาวิชา หรือกิจกรรมและ ประสบการณ์ต่างๆ ที่จัดให้กับผู้เรียน หลักสูตรมีลักษณะเป็นพลวัต และเปลี่ยนแปลงไปตามความเปลี่ยนแปลงของ สังคมอย่างต่อเนื่อง มีการสร้าง ปรับปรุง และพัฒนาอยู่ตลอดเวลา หลักสูตรจะเป็นหัวใจของการจัดการศึกษา เป็น แนวทางในการสร้างลักษณะของพลเมืองของชาติและสร้างชาติ และหลักสูตรสามารถทำนายลักษณะของสังคมใน อนาคตได้ (บุญเลี้ยง พุ่มทอง, 2553 : 1)

ดังนั้น การประเมินหลักสูตรจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อคุณภาพของหลักสูตร ทั้งนี้เพราะการ ประเมินหลักสูตรจะทำให้รู้คุณค่าของหลักสูตรว่าเป็นอย่างไร ข้อมูลที่ได้จากการประเมินหลักสูตรเป็นประโยชน์อย่าง ยิ่งต่อการปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณค่าสูงขึ้น อันจะเป็นแนวทางในการนำหลักสูตรไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งการประเมิน หลักสูตรอาจถือได้ว่าเป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตร ทำให้ทราบว่าหลักสูตรที่ได้พัฒนา ขึ้นมาและนำไปใช้แล้วนั้นประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด มีข้อดี ข้อบกพร่องอะไรบ้างที่ต้องแก้ไขปรับปรุง เพื่อ นำไปเป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตรในโอกาสต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตามความคิดเห็นของ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน
2. เพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวทางของหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และนักเรียน

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้มีข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผลการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน นักเรียน และบุคคลที่เกี่ยวข้องในการนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น พื้นฐานไปใช้
2. เป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร และผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้นำข้อมูลจาก ผลการประเมินไปเป็นข้อมูลในการพิจารณาปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาหลักสูตรให้เกิดประสิทธิภาพสูงขึ้น
3. เป็นแนวทางแก่ครูผู้สอนได้นำผลของการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้มี ประสิทธิภาพสูงขึ้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้และการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางของหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จำนวน 3 ฉบับ ดังนี้

- 1.1 ฉบับที่ 1 คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการใช้หลักสูตร
- 1.2 ฉบับที่ 2 คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อการใช้และการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางของหลักสูตร
- 1.3 ฉบับที่ 3 คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางของหลักสูตร
2. แบบสัมภาษณ์ ชนิดไม่มีโครงสร้าง จำนวน 2 ฉบับ ดังนี้
 - 2.1 ฉบับที่ 1 คือ แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร
 - 2.2 ฉบับที่ 2 คือ แบบสัมภาษณ์ครูผู้สอนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางของหลักสูตร
3. แบบสังเกตเกี่ยวกับการใช้และการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ชนิดมีโครงสร้าง จำนวน 1 ฉบับ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และนักเรียน ในสถานศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา จังหวัดมหาสารคาม ปีการศึกษา 2554
2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และนักเรียน ในสถานศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา จังหวัดมหาสารคาม ปีการศึกษา 2554 จากโรงเรียน 12 โรง รวมทั้งสิ้น 757 คน มีรายละเอียดดังนี้
 - 2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 35 คน
 - 2.2 ครูผู้สอน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 173 คน
 - 2.3 นักเรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดมหาสารคาม ระดับประถมศึกษา จำนวน 6 โรง และระดับมัธยมศึกษา จำนวน 6 โรง รวมจำนวน 549 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. นำแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกตที่ได้มาดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์
2. นำแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกตที่สมบูรณ์มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ดังนี้
 - 2.1 แบบสอบถาม ใช้สถิติพื้นฐานแยกเป็น 2 กลุ่ม
 - 2.1.1 แบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ และร้อยละ
 - 2.1.2 แบบสอบถาม ที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scales) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 - 2.1.3 แบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด ใช้การพรรณนาวิเคราะห์
 - 2.2 แบบสัมภาษณ์ ใช้การพรรณนาวิเคราะห์
 - 2.3 แบบสังเกต มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scales) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.92 - 4.15$) ได้แก่ ด้านจุดหมายของหลักสูตร ด้านกระบวนการบริหาร และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

1.2 การสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน เกี่ยวกับการใช้หลักสูตร ผลปรากฏดังนี้

1.2.1 หลักสูตรได้กำหนดจุดหมาย หลักการ วิสัยทัศน์ของหลักสูตร สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนได้ชัดเจน และเหมาะสม มีแนวทางการปฏิบัติงานชัดเจน ซึ่งครูผู้สอนสามารถปฏิบัติตามได้ มีเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนชัดเจน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.2.2 หลักเกณฑ์การวัดและประเมินผลมีความเหมาะสม วัดและประเมินผลตามสภาพจริง แต่การประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน ทำได้ยาก

1.2.3 บุคลากรบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ ไม่เข้าใจแนวปฏิบัติของหลักสูตรอย่างแท้จริง ทำให้การดำเนินงานไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

1.2.4 การกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด สารการเรียนรู้มีความชัดเจน ครอบคลุม ทำให้ง่ายต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้และประเมินผลการเรียนรู้ แต่บางกลุ่มสาระการเรียนรู้กำหนดตัวชี้วัดมากเกินไป หรือตัวชี้วัดกว้างเกินไป ทำให้ยากต่อการกำหนดเนื้อหาในรายวิชา เพื่อให้ครอบคลุมตัวชี้วัด หลักเกณฑ์การวัดและประเมินผลมีความเหมาะสม กำหนดเกณฑ์และแนวปฏิบัติไว้อย่างชัดเจน

1.2.5 การประเมินคุณภาพระดับชาติ (O-NET หรือ NT) ของผู้เรียนบ่งบอกถึงคุณภาพการศึกษาหรือมาตรฐานของโรงเรียน และเป็นการวัดความรู้ความสามารถของผู้เรียน แต่การนำไปใช้ประโยชน์ยังน้อย และการประเมินคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนจากคะแนนเฉลี่ย O-NET ของนักเรียนแต่ละปี ไม่เหมาะสม เนื่องจากผู้เรียนในแต่ละปีมีพื้นฐานความรู้ความสามารถที่แตกต่างกัน

2. ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และนักเรียน

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในด้านครูผู้สอนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.39$)

2.2 ครูผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.10$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านผู้เรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.03, 4.02$ ตามลำดับ) ส่วนด้านครูผู้สอน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.55$)

2.3 นักเรียน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.01-4.20$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านครูผู้สอน ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้ และด้านอาคารสถานที่ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.20, 4.08, 4.03, 4.01$ ตามลำดับ)

2.4 ผู้วิจัย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.88-4.20$) ได้แก่ ด้านครูผู้สอน ด้านผู้เรียน ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้ และด้านอาคารสถานที่ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

1. เกี่ยวกับการใช้หลักสูตร

1.1 ด้านจุดหมายของหลักสูตร

1.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับจุดหมายของหลักสูตร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะ หลักสูตรได้กำหนดวิสัยทัศน์ สมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ชัดเจน ปรับปรุงหลักการ และจุดหมายของหลักสูตร ให้มีความชัดเจน สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อเป็นภาพรวมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่มีความชัดเจนมากขึ้นสำหรับสถานศึกษาทุกแห่งใช้เป็นกรอบทิศทางในการออกแบบหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่หลักสูตรแกนกลางได้กำหนดไว้

1.1.2 การกำหนดตัวชี้วัดที่ระบุสิ่งที่นักเรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ในแต่ละระดับชั้น สะท้อนถึงมาตรฐานการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งมีความเฉพาะเจาะจงและมีความเป็นรูปธรรม นำไปใช้ในการกำหนดเนื้อหา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอน และเป็นเกณฑ์สำคัญสำหรับการวัดประเมินผลเพื่อตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน สอดคล้องกับคำกล่าวของ ช่าง บัวศรี (2542 : 40) ที่กล่าวว่า หลักสูตรเป็นหัวใจของการศึกษา เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่า ประเทศชาติบ้านเมืองและท้องถิ่นที่มีความมุ่งหมายในการให้การศึกษาแก่เด็กอย่างไร ต้องการพัฒนาความรู้ทักษะ และเจตคติในด้านใด สิ่งต่างๆ ที่ได้ประมวลไว้ในหลักสูตรนั้นเป็นเสมือนหนึ่งแนวทางที่ช่วยให้ทราบได้ทันทีว่า การศึกษาจัดนั้นหนักไปทางใด

1.2 ด้านกระบวนการบริหาร

ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับกระบวนการบริหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่ในการส่งเสริมและสนับสนุน บุคลากรในสถานศึกษาเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ จัดให้มีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น ประชุมสัมมนา ประชุมปฏิบัติการ ศึกษาดูงาน และเป็นผู้ดำเนินการผลักดันให้บุคลากรในสถานศึกษามีการนิเทศ ภายใต้อย่างเป็นระบบ เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาควร ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาใช้กระบวนการวิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง สอดคล้องกับคำกล่าวของ รัชณี นามบัณฑิต (2546 : 115-116) และงานวิจัยของ ทศพล กมลสุข (2547 : 85-86) ที่กล่าวว่า การจัดทำและการใช้หลักสูตรสถานศึกษา เป็นงานวิชาการที่โรงเรียนต้องร่วมกันจัดทำ เพื่อเป็นกรอบในการดำเนินงานของโรงเรียนให้สามารถดำเนินไปอย่างชัดเจนทุกขั้นตอน บุคลากรมีความเข้าใจและชัดเจนในวิธีปฏิบัติ มีการประชุมครูและบุคลากรเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร อบรมครูและบุคลากรเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร

1.3 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

1.3.1 ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดแนวปฏิบัติ และบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ไว้อย่างชัดเจน

1.3.2 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ต้องดำเนินด้วยเทคนิควิธีการที่หลากหลาย เหมาะสมกับ สิ่งที่ต้องการวัด ธรรมชาติวิชา และระดับชั้นของผู้เรียน เพื่อให้สามารถวัดและประเมินผลผู้เรียนได้อย่างรอบด้าน ทั้ง ด้านความรู้ ความคิด กระบวนการ พฤติกรรม และเจตคติ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเที่ยงตรง ยุติธรรม และ เชื่อถือได้

1.3.3 ครูผู้สอนบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ ไม่ได้ศึกษา หลักสูตรและปฏิบัติตามหลักสูตรอย่างแท้จริง อาจเนื่องมาจาก ครูผู้สอนไม่มีเอกสารประกอบหลักสูตร หรือไม่ได้ ศึกษาเอกสารประกอบหลักสูตร และยังยึดตามแนวปฏิบัติตามหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ส่งผลให้การดำเนินงานไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับคำกล่าวของ กระทรวงศึกษาธิการ (2552 : 11) ที่กล่าวว่า ผู้สอนวัดและประเมินผลการเรียนรู้ผู้เรียนเป็นรายวิชาตามตัวชี้วัดในรายวิชาพื้นฐาน และตามผลการเรียนรู้

ในรายวิชาเพิ่มเติม ตามที่กำหนดในหน่วยการเรียนรู้ ผู้สอนใช้วิธีการที่หลากหลายจากแหล่งข้อมูลหลายๆ แหล่ง เพื่อให้ได้ผลการประเมินที่สะท้อนความรู้ความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน โดยวัดและประเมินการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องไปพร้อมกับการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนควรเน้นการประเมินตามสภาพจริง ควบคู่ไปกับการใช้การทดสอบแบบต่างๆ อย่างสมดุล และสอดคล้องกับงานวิจัยของคิตเทล (Kittel, 2004 : 883-A) ได้ศึกษาการสร้างเกณฑ์การประเมินและการประเมินหลักสูตร (A.C. Green) การสร้างเกณฑ์การประเมินใช้ระบบการศึกษาภาคบังคับของสหสัมพันธ์เป็นแนวทาง 7 ประการ ได้แก่ การตรวจสอบลักษณะเฉพาะทางพุทธิพิสัย อารมณ์ พฤติกรรม พัฒนาการ และแนวทางมาตรฐานตามธรรมชาติ โดยการสำรวจทางอ้อมหรือแบบเจาะจง แนวทางที่เป็นศูนย์กลางบนความแตกต่างหรือสังคมส่วนมาก โดยสรุปประเด็นสำคัญแต่ละจุดต่างจากรูปแบบของคำถาม ดังนั้น คำตอบจาก 37 คำถาม เป็นสิ่งที่อธิบายการสนับสนุนโดยละเอียดด้วยเกณฑ์ที่เหมาะสมจากแผนงานที่เตรียมไว้

2. เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางของหลักสูตร

2.1 ด้านครูผู้สอน

จากผลการประเมิน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า ครูผู้สอนมีความพร้อมในการนำหลักสูตรไปใช้ มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู เป็นแบบอย่างที่ดีเหมาะสมกับการสอนคุณธรรม จริยธรรม มีประสบการณ์ มีความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนได้อย่างหลากหลาย เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศพล กมลสุข (2547 : 88) ซึ่งพบว่า ครูผู้สอนมีการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา มีวินัยในตนเองและเห็นคุณค่าของตน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า อยู่ในระดับมาก มีความรู้ความสามารถเท่าทันการเปลี่ยนแปลงของวิทยาการ และมีทักษะในการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี อยู่ในระดับปานกลาง

2.2 ด้านผู้เรียน

จากผลการประเมิน พบว่า ครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้เรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนมีความมีความสุขจิตใจดีและมีความสุขในการเรียนรู้ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนและครู มีความเอื้อเฟื้อ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความรับผิดชอบในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย มีความตั้งใจ เอาใจใส่ และเพียรพยายามในการเรียนรู้ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเอง จากการสั่งสมประสบการณ์จากการเรียนรู้ และได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สอดคล้องกับคำกล่าวของ กระทรวงศึกษาธิการ (2552 : 26) ที่กล่าวว่า ผู้เรียนควรมีบทบาท ดังนี้ กำหนดเป้าหมาย วางแผน และรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง เสาะแสวงหาความรู้ เข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อความรู้ ลงมือปฏิบัติจริง สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่างๆ มีปฏิสัมพันธ์ ทำงาน ทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มและครู ประเมินและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตร

2.3 ด้านการจัดการเรียนรู้

จากผลการประเมิน พบว่า ครูผู้สอน และนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าครูผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียน เป็นไปตามความต้องการของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับคำกล่าวของ กระทรวงศึกษาธิการ (2552 : 25) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนจะต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นเครื่องมือที่จะนำพาตนเองไปสู่เป้าหมายของหลักสูตร เพราะจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี ดังนั้น ผู้สอนจึงจำเป็นต้องศึกษาทำความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อให้สามารถเลือกใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 ด้านสื่อการเรียนรู้

นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสื่อการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ครูผู้สอนมีความรู้ความสามารถในการจัดทำสื่อ พัฒนา และเลือกใช้อุปกรณ์ สื่อการเรียนรู้ที่ดี ใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ เหมาะสมตามความแตกต่างของผู้เรียน สอดคล้องกับคำกล่าวของ กระทรวงศึกษาธิการ (2552 : 27) ที่กล่าวว่า สื่อการเรียนรู้เป็นเครื่องมือส่งเสริมสนับสนุนการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเข้าถึงความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการจัดทำ การเลือกใช้ และการประเมินคุณภาพสื่อการเรียนรู้ที่ใช้ในสถานศึกษา ควรคำนึงถึงหลักการสำคัญของสื่อการเรียนรู้ เช่น ความสอดคล้องกับหลักสูตร วัตถุประสงค์การเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ เนื้อหา มีความถูกต้องและทันสมัย ใช้ภาษาที่ถูกต้อง รูปแบบการนำเสนอที่เข้าใจง่าย และน่าสนใจ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ควรพิจารณาปรับปรุง และแก้ไขในส่วนที่ส่งผลกระทบต่อการใช้หลักสูตร โดยเฉพาะครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 อย่างแท้จริง ส่งผลให้การปฏิบัติงานตามแนวทางของหลักสูตรไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ส่วนการดำเนินการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่เป็นข้อดี ควรพัฒนาส่งเสริมให้มีคุณภาพต่อไป เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตร

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการดำเนินการติดตามและประเมินการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในทุกๆ 3 ปี เพื่อเป็นการศึกษาผลของการใช้หลักสูตร ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตร และเป็นการพัฒนางานด้านวิชาการอย่างเป็นรูปธรรม

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุม

สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2552.

ทศพล กมลสุข. การประเมินหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, 2547.

อารัง บัวศรี. ทฤษฎีหลักสูตร : การออกแบบและการพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ธนัการพิมพ์, 2542.

บุญเลี้ยง ทูมทอง. การพัฒนาหลักสูตร. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.

รัชณี นามบัณฑิต. การประเมินหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเครือข่าย สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 2546.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559). กรุงเทพฯ : พรักหวานกราฟิก, 2545.

Kittel, R.S. Abstinence Education : Creating Evaluation Criteria and Evaluating Curriculum. Dissertation Abstracts International. 65(3) : 883-A, 2004.